

Uctívání Stvořitele

Texty na tento týden

Ž 115,1-8; Dt 10,17-22; Ž 101,1; Iz 1,10-17; Iz 58; Mk 12,38-40

Základní verš

„Zdalipak půst, který já si přeji, není toto: Rozevřít okovy svévole, rozvázat jha, dát ujařmeným volnost, každé jho rozbít? Cožpak nemáš lámat svůj chléb hladovému, přijímat do domu utištěné, ty, kdo jsou bez přístřeší? Vidíš-li nahého, obléknout ho, nebýt netečný k vlastní krvi?“ (Iz 58,6.7)

I při zběžném čtení textů starozákonních proroků je zřejmé jejich nápadné znepokojení nad zacházením s chudými a utlačovanými. Proroci, kteří vlastně byli v určitém slova smyslu Božími mluvčími, byli pobouřeni tím, co viděli v okolních národech (Am 1. a 2. kapitola). Velmi konkrétně a adresně však vyjadřovali i svůj hněv a zármutek nad nespravedlivým jednáním samotného Božího lidu, kterému se dostalo tak mnoha darů a požehnání. Pokud vezmeme v úvahu dějinnou zkušenost vyvoleného národa a Bohem dané zákony, bylo zřejmě namístě očekávat od tohoto lidu mnohem víc. Je smutné, že skutečnost byla často jiná, a proto proroci znovu a znovu přicházeli s vážným poselstvím, které mělo upozornit na politováníhodný stav.

Je zajímavé, že mnohé starozákonní výroky proroků o spravedlnosti a bezpráví zazněly v kontextu pokynů souvisejících se správným uctíváním Boha. Jak uvidíme, pravé uctívání není v žádném případě omezeno na nějaký náboženský rituál. Nedílnou součástí pravého uctívání je mít stejný cíl jako Bůh – v našem kontextu to znamená usilovat o dobro druhých a o pozvednutí ponížených a zapomenutých.

Budování společnosti

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

MODLÁŘSTVÍ A ÚTLAK

¹Ne nás, Hospodine, ne nás, ale svoje jméno oslav pro své milosrdenství a pro svou věrnost! ²Proč by měly pronárody říkat: „Kde je ten jejich Bůh?“ ³Náš Bůh je v nebesích a všechno, co chce, koná. ⁴Jejich modly jsou stříbro a zlato, dílo lidských rukou. (Ž 115,1–4)

Osobní studium

Krátce poté, co Hospodin vyvedl Izraelce z Egypta, setkal se s nimi (prostřednictvím Mojžíše) na hoře Sínaj a dal jim Desatero v psané podobě. Součástí Desatera byla samozřejmě příkázání o tom, že kromě Hospodina nesmějí mít jiného Boha a nesmějí uctívat nic, co si zhotoví jako předmět uctívání (Ex 20,2–6). Izraelci se zavázali, že budou žít podle příkázání a budou poslouchat Hospodina: „Budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil. ... Poslušně budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ (Ex 24,3.7)

Potom však Mojžíš strávil na hoře Sínaj téměř šest týdnů (čtyřicet dní) a lidé začali mít potřebu nahradit ho někým, kdo se o ně postará. Pod tlakem davu Áron zhotovil zlaté tele a vedl lidi při obětování na oltáři před teletem. Když skončilo obětování, „pak se lid usadil k jídlu a pití. Nakonec se dali do nevázaných her“ (Ex 32,6). Hospodin i Mojžíš byli rozhořčeni tím, jak rychle se lidé odvrátili od Boha k uctívání modly. Zdá se dokonce, jako by jen Mojžíšův proslov odvrátil Hospodina od toho, aby Izraelce stihl zasloužený trest (Ex 32,30–34).

Uctívání cizích bohů bylo pokušením, kterému Izraelci podléhali až příliš často. Dějiny

izraelských a judských králů a království jsou protkány obdobími, během nichž se při uctívání model pod vedením krále odehrávaly opravdu ohavné a šokující události. Právě na pojmenování a odsouzení jejich nevěry a hanebného jednání se soustřeďovalo poselství proroků, které Bůh opakovaně posílal, aby přivedl svůj lid zpátky k sobě. Uprostřed volání k reformaci a oživení zaznívaly i výzvy k lepšímu zacházení s chudými, potřebnými a bezmocnými mezi nimi.

Uvažuj o verších Ž 115,1–9. Co je podle tebe hlavním tématem textu? Koho oslovuje autor žalmu? Jakými slovy a proč to dělá?

Přirozeností člověka je, že se po čase začne „podobat“ věci nebo osobě, na niž se zaměřuje a kterou uctívá. Bylo proto jen přirozené, že zájem Izraele o pomoc potřebným a o spravedlnost pro ně velmi rychle zeslábl, jakmile se národ odvrátil od uctívání spravedlivého Boha a začal se klanět falešným bohům okolních národů – zejména když tyto modly byly často ztvárňovány jako božstva války nebo plodnosti. Když se Izraelci rozhodli uctívat takové bohy, ovlivnilo to jejich postoje v mnoha oblastech – včetně sociálního aspektu. Kdyby zůstali věrní Hospodinu, pak by si zachovali i zájem o lidi v nouzi podobně jako on.

Aplikace

Uvažuj o myšlence, že se stáváme podobnými předmětu svého uctívání. Kde všude je možné pozorovat projevy tohoto principu?

POHNUTKY UCTÍVÁNÍ

¹⁷Vždyť Hospodin, váš Bůh, je Bůh bohů a Pán pánů, Bůh veliký, všemocný a vzbuzující bázeň, který nebere ohled na osobu a nepřijímá úplatek, ¹⁸ale zjednává právo sirotku a vdově, miluje hosta a dává mu chléb a šat. ¹⁹Milujte tedy hosta, neboť jste byli hosty v egyptské zemi. ²⁰Hospodina, svého Boha, se budeš bát, jemu budeš sloužit, k němu se přimkneš a v jeho jménu budeš přísahat. ²¹On je tvá chvála. On je tvůj Bůh, který s tebou učinil tyto veliké a hrozné věci, které jsi viděl na vlastní oči. ²²Tvoji otcové sestoupili do Egypta v počtu sedmdesáti duší, ale nyní tě Hospodin, tvůj Bůh, učinil tak početným jako nebeské hvězdy. (Dt 10,17–22)

Osobní studium

V celém Písmu zaznívá výzva, aby Boží lid uctíval Hospodina. Opakovaně se však dozvídáme nejen to, že máme uctívat Hospodina, ale také důvody pro takové jednání. Pro uctívání Hospodina existuje podle Písma několik důvodů, mezi něž patří: *kdo je Bůh, co udělal a jaké má vlastnosti*. Mezi Boží vlastnosti, pro které je Hospodin hoden našeho uctívání, patří jeho *dobrota, spravedlnost a milosrdenství*. Když nám Písmo připomíná, jaký Bůh je, co pro nás udělal (zvláště v osobě Krista na kříži) a co nám zaslíbil, nikdo z nás by se neměl dostat do situace, že nebude mít důvod Hospodina uctívat a oslavovat ho.

Uvažuj o textech Dt 10,17–22; Ž 101,1; 146,5–10; Iz 5,16 a 61,11. Jaké důvody k uctívání a k oslavě Hospodina najdeme v těchto verších?

Důvody uvedené ve zmíněných verších znali i Izraelci. Ke spontánním projevům oslavy Hospodina došlo například po osvobození národa v odpovědi na jasně viditelný Boží zásah v jejich prospěch. Stalo se to po vyjití z Egypta a po přechodu Rudého moře, kdy Mojžíš a Mirjam vedli celý národ při zpěvu chval a oslavě Boha za to, čeho byli právě svědky při své *záchraně* (Ex 15).

Aplikace

Mluvili jsme o tom, že Izraelci měli po vysvobození z egyptského zajetí opravdu velký důvod k uctívání Hospodina. Jak v této souvislosti vnímáš tvou vlastní motivaci k uctívání Boha, když vezmeš v úvahu, co všechno Bůh vykonal na kříži, co nám v Kristu daroval a co všechno pro nás chystá?

Izraelci neměli nikdy zapomenout na Boží spravedlnost a milost, které se projevily při těchto událostech. Když si lidé takové příběhy pravidelně připomínali a vyprávěli si o nich, spravedlivé a milosrdné Boží činy se stávaly motivací pro jejich vlastní jednání. Jeden z příkladů takového vyprávění a uctívání je zaznamenán v úvodních verších.

Když mluvíme o Boží spravedlnosti, musíme si uvědomit, že je podstatou toho, jaký Bůh je. Spravedlnost je základem Hospodinovy povahy. „Opravdu, Bůh nejedná svévolně, Všemocný právo nepokříví.“ (Jb 34,12) Bůh je spravedlivý a usiluje o spravedlnost – a to je důvod, abychom ho uctívali a oslavovali.

Boží spravedlnost můžeme vidět v jeho čestném, nestranném a spravedlivém jednání ve prospěch jeho lidu a ve prospěch všech chudých a utlačovaných. Boží spravedlnost není nikdy jen prázdnou charakteristikou jeho povahy. Naopak, Bible Boha představuje následovně: „až k němu se donesl křik nuzných a slyšel křik utištěných“ (Jb 34,28). A nejenže slyší, ale i aktivně a ochotně napravuje nespravedlnost, která je v našem světě tak bolestně přítomná. Naplno se to projeví, když uvidíme konečné výsledky Božího soudu a obnovu našeho hříchem poznamenaného světa.

NESPRÁVNÁ BOHOSLUŽBA

²¹Nenávidím vaše svátky, zavrhl jsem je, ani vystát nemohu vaše slavnostní shromáždění. ²²Když mi přinášíte zápalné oběti a své oběti přídavné, nemám v nich zalíbení, na pokojnou oběť z vašeho vykrmeného dobytka ani nepohlédnu. ²³Pryč ode mne s halasem tvých písní, tvé brnkání na harfy už nechci slyšet. ²⁴Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jak proudící potok. (Am 5,21–24)

Osobní studium

Během těch lepších období království Izraele a Judy se lidé vraceli k uctívání Hospodina, byť i tehdy byla jejich bohoslužba ovlivněna směsicí modloslužebných náboženství okolních národů. Podle proroků však ani ty nejlepší snahy o náboženskou reformu nestačily na to, aby se národ odvrátil od zla, kterého se v každodenním životě dopouštěl. A ani navzdory obrovskému úsilí dosáhnout prostřednictvím rituálů a uctívání opravdové zbožnosti, hudební nástroje znějící při jejich tirádách nemohly přehlušit pláč a křik chudých a utlačovaných.

Ámos oslovuje lidi té doby slovy: „vy, kdo ničíte ubožáky na zemi“ (Am 8,4; B21). Viděl, že chtějí mít své náboženské úkony co nejdříve za sebou, aby se mohli vrátit ke svému nekalému kupčení, kdy jejich cílem bylo, aby „si nuzné koupili za peníz a ubohé za dva sandály ... místo zrní prodávali otruby“ (Am 8,6; B21).

Uvažuj o textech Iz 1,10–17; Am 5,21–24 a Mi 6,6–8. Co říká Hospodin těmto věřícím lidem o jejich rituálech a bohoslužebných úkonech? Jak těmto slovům rozumíš?

Hospodin prostřednictvím proroků používá velmi silný jazyk, aby zesměšnil nábo-

ženské projevy a způsob bohoslužby, které byly v ostrém rozporu s každodenní realitou. Jejich náboženství jako by vůbec nesouviselo s tím, že v národě je mnoho trpících a utlačovaných. U Ámose 5,21–24 čteme, že Hospodin zavrhuje to, co oni považují za jeho uctívání. Hospodin „nemůže ani vystát“ slavnostní shromáždění. „Nechce slyšet“ oslavné písně. Jako by Hospodinu vadilo úplně všechno, čím jej lidé uctívají. Odvrací od nich všechny své smysly – nenávidí, nechce cítit, nechce ochutnat, nechce poslouchat, nechce se dívat. Všechno, co dělají ve jménu náboženství, je mu odporné.

V 6. kapitole proroka Micheáše vidíme, jak se Hospodin až vysmívá snaze lidí správně ho uctívat. Co by asi tak mohlo Hospodina uspokojit? (Všimni si, jak Bůh postupně stupňuje možné oběti. Viz Mi 6,7.) Roční býčci? Tisíce beranů? Desetitisíce potoků oleje? Nebo dokonce (jaká hrůza!) prvorozené dítě? Plod svého těla? Dá se něčím z toho (nebo vším dohromady) získat Boží přízeň a odpuštění? NE!

O co tedy Bohu opravdu jde? Dozvídáme se o tom v osmém verši. Hospodin žádá „jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem“ (Mi 6,8).

Aplikace

Kdy se ti stalo, že jsi dával větší důraz na náboženskou formu a rituály než na pomoc těm, kteří jsou v nouzi? Co mohlo být příčinou takového jednání? Co ses z této zkušenosti naučil?

CESTA K UCTÍVÁNÍ

⁵Což to je půst, který si přeji? Den, kdy se člověk pokořuje, kdy hlavu sklání jako rákos, žínici obléká a popelem si podestýlá? Dá se toto nazvat postem, dnem, v němž má Hospodin zalíbení? ⁶Zdalipak půst, který já si přeji, není toto: Rozevřít okovy svévole, rozvázat jha, dát ujařmeným volnost, každé jho rozbít? ⁷Cožpak nemáš lámat svůj chléb hladovému, přijímat do domu utištěné, ty, kdo jsou bez přístřeší? Vidíš-li nahého, obléknout ho, nebýt netečný k vlastní krvi? ⁸Tehdy vyrazí jak jitřenka tvé světlo a rychle se zhojí tvá rána. Před tebou půjde tvá spravedlnost, za tebou se bude ubírat Hospodinova sláva. ⁹Tehdy zavoláš a Hospodin odpoví, vykřikneš o pomoc a on se ozve: „Tu jsem!“ Odstraníš-li ze svého středu jho, hrozící prst a ničemná slova... (Iz 58,5–9)

Osobní studium

Při vysvětlování souvislosti mezi bohoslužbou a spravedlností proroci poukazují i na další skutečnost: aktivní pomoc chudým, utlačovaným a lidem v nouzi je důležitou a nedílnou součástí samotné bohoslužby. Při čtení **58. kapitoly proroka Izajáše** je to vidět jasně.

Uvažuj o úvodních textech z Izajáše. Co se podle těchto veršů děje ve vztahu mezi Hospodinem a jeho lidem? O co jde lidem, a o co jde Hospodinu?

Hospodin ve svých slovech kritizuje chování horlivých, nábožensky orientovaných lidí. Zdá se, jako by upřímně hledali Boha a jeho vůli, ale cosi je zde od základu špatně. Hospodin jim proto říká, že by měli změnit způsob, jakým ho uctívají. Podle jeho slov by se měli pokusit o zcela jiný typ bohoslužby – o SLUŽBU. Pokud by Bůh něco na jejich náboženských projevech změnil, určitě by to mělo vypadat následovně: „Rozevřít okovy svévole, rozvázat jha, dát ujařmeným volnost, každé jho rozbít? Cožpak nemáš lámat svůj chléb hladovému, přijímat do domu utištěné, ty, kdo jsou bez přístřeší? Vidíš-li nahého, obléknout ho, nebýt netečný k vlastní krvi?“ (Iz 58,6.7)

Takové jednání není představeno jako jediný způsob bohoslužby. Hospodin však

lidem velmi vážně vysvětluje, že jím navrhované způsoby a formy bohoslužby by měly mít přednost před některými tradičnějšími bohoslužebnými praktikami. Uctívání Boha by nemělo být zaměřeno jen dovnitř člověka (nebo společenství), ale mělo by přinést požehnání všem kolem. „Skutečným smyslem náboženství je osvobodit lidi od břemene hříchu, odstranit nesnášenlivost a útlak a prosazovat spravedlnost, svobodu a pokoj.“ (4BC 306)

Ve verších **Iz 58,8–12** zaslibuje Hospodin jako odpověď na takovou formu bohoslužby mimořádné požehnání. Bůh prakticky říká, že pokud se lidé zaměří méně na sebe, pak objeví, že Bůh jedná s nimi a jejich prostřednictvím tak, aby přinášel uzdravení a obnovu.

V této kapitole je zajímavé, že navrhovaný způsob bohoslužby je spojen s obnoveným a „rozkoší“ naplněným zachováváním soboty. Ve třetí lekci jsme si už například ukázali na silné propojení mezi sobotou a službou, ale výzvy v těchto verších se týkají obou typů aktivit – obnovení bohoslužby a objevení (podstaty) Božího požehnání. Ellen G. Whiteová k tomu poznamenala: „Ti, kteří zachovávají Hospodinovu sobotu, jsou odpovědní za to, aby konali dílo milosrdenství a laskavosti.“ (WM 121)

Aplikace

Uvažuj o tom, zda je poselství 58. kapitoly proroka Izajáše aktuální i pro tebe a vaše společenství. Pokud ano, v čem a jak by se měl změnit způsob tvé (a vaší) bohoslužby?

MILOSRDENSTVÍ A VĚRNOST

³⁸Když učil, řekl: „Varujte se zákoníků, kteří se rádi procházejí v dlouhých řízách, stojí o pozdravy na ulicích, ³⁹o přední sedadla v synagógách a přední místa na hostinách. ⁴⁰Vyjídají domy vdov a dlouho se naoko modlí. Ty postihne tím přísnější soud.“ (Mk 12,38–40)

Osobní studium

Když Ježíše kritizovali náboženští vůdci té doby, že jí s „celníky a hříšníky“, citoval jim slova proroka Ozeáše a vyzval je, aby raději studovali a zjistili, co měl Bůh opravdu na mysli, když řekl: „Milosrdenství chci, a ne obět.“ (Mt 9,13; citováno z Oz 6,6)

Ježíšův život byl naplněn péčí a službou. Jeho vztah k druhým, zázraky uzdravení, způsob komunikace a jeho podobenství, to vše ukazovalo a přesvědčovalo, že právě takový život je nejlepším svědectvím o skutečném posvěcení se Bohu. Náboženští vůdci byli Ježíšovými největšími kritiky – byli však také cílem jeho nejprísrnějšího odsouzení. Podobně jako zbožní lidé z dob proroka Izajáše, i oni věřili, že díky svým náboženským praktikám si zajistili mimořádný vztah s Bohem. Zároveň se však různým způsobem dopouštěli zneužívání chudých a přehlížení potřebných. Jejich uctívání nebylo v souladu s jejich činy. Ježíš si při kritice jejich pokrytectví nebral servítky.

Jak rozumíš zmínku o tom, že náboženští vůdci „vyjídají domy vdov“ v úvodních verších? Co tím chtěl podle tebe Ježíš

říct? Jak bys vysvětlil důvod, proč je „postihne tím přísnější trest“?

Pro ty, kteří nepochopili správně pravé náboženství, bylo patrně Ježíšovo kázání v Mt 23. kapitole přímo děsivé. Nejenže Ježíš popsal a pojmenoval jejich egoistické pojetí náboženství, díky němuž se nijak nezajímali o slabé a nuzné, ale takové náboženství dokonce označil za břemeno. Tito náboženští vůdci svým jednáním (nebo opomenutím a nezájmem) „zavírají lidem nebeské království“ (Mt 23,13).

V Ježíšových slovech zaznívá poselství proroků pronesené před několika staletími. Ježíš velmi přesně pojmenovává propast mezi jejich vážným přístupem k náboženským rituálům, a nespravedlností, kterou nejen přehlížejí, ale dokonce z ní profitují. „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu, a nedbáte na to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba činit a to ostatní nezanedbávat.“ (Mt 23,23) Ježíš velmi jasně dodává, že náboženské úkony a dodržování pravidel nejsou samy o sobě špatné, ale v žádném případě nesmí bránit tomu, abychom s druhými lidmi zacházeli spravedlivě a čestně.

Aplikace

Jak se dá vyhnout pasti, která spočívá v přesvědčení, že v náboženství stačí „mít a znát pravdu“?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 67. kapitolu „Naposledy v chrámu“ v knize *Touha věků*.

„Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.“ (Mi 6,6.8) ... Tyto rady opakovali Boží služebníci vždy, když se náboženství stávalo formálním a lidé přestávali být k sobě navzájem milosrdní.“ (PK 326; OSU 125)

„Dostala jsem pokyn, abych obrátila pozornost našich lidí na padesátou osmou kapitolu Izajáše. Čtete tuto kapitolu pozorně a pochopte, jaký způsob služby přinese do sborů život. Dílo evangelia se má šířit dvěma způsoby – štědrostí a našimi skutky. Když potkáte trpící duši, která potřebuje pomoc, pomozte jí. Když najdete hladové, nasýťte je. Tak budete jednat v souladu s Kristovou službou. Pánovo svaté dílo spočívalo ve skutcích laskavosti a štědrosti. Ať jsou všichni věřící povzbuzeni, aby měli i oni účast na takovém díle.“ (WM 29)

Otázky k rozhovoru

1. Uvažovali jste někdy o konání spravedlnosti a skutcích milosrdenství jako o způsobu bohoslužby? Jak může tento postoj změnit váš pohled na pomoc druhým? Jak může ovlivnit váš postoj k bohoslužbě?
2. Jakým způsobem se můžeme chránit před tím, abychom v našem křesťanském životě (osobním i sborovém) zanedbávali „to, co je v Zákoně důležitější“ (Mt 23,23)? Mohli byste najít příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy jste „cedili komára, ale velblouda jste spolkli“ (podle Mt 23,24)?
3. Proč je pokrytectví vnímáno jako hřích? Není lepší se aspoň snažit vypadat, že děláme dobře?
4. Jakým způsobem může Boží zájem a nadšení pro pomoc chudým a potřebným (vyjádřené prostřednictvím proroků) změnit váš pohled na svět? Jak by se změnil váš pohled na místní novinové nebo televizní zprávy, kdybyste je vnímali očima a ušima proroků?

Shrnutí

Proroci se zabývali zlem ve všech podobách, ale velkou pozornost věnovali hříchu páchanému lidmi, kteří si Boha přivlastňovali a po svém ho i „uctívali“. Pro proroky i pro Ježíše je bohoslužba neslučitelná s nespravedlností – a tedy i s náboženským pokrytectvím. Součástí opravdového uctívání, o které Bohu jde, je péče o chudé a nuzné a snaha pracovat proti útlaku a nespravedlnosti.

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.